

EUROOPA KOHTU OTSUS
11. detsember 1973*

Kohtuasjas 120/73,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Verwaltungsgesicht Frankfurt-am-Main'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Gebrüder Lorenz GmbH, mille registrijärgne asukoht on 675 Kaiserslautern, Denisstrasse,

ja

Saksamaa Liitvabariik, mida esindab Bundesamt für Gewerbliche Wirtschaft (Riiklik Kaubandusamet), 6 Frankfurt-am-Main, Bockenheimer Landstrasse 38,

ja

Rheinland-Pfalzi Liidumaa, mida esindab majandus- ja transpordiminister, 65 Mainz, menetluse astunud isik,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed A. M. Donner ja M. Sorensen, J. Mertens de Wilmars (ettekandja), kohtunikud R. Monaco, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó. Dálaigh ja A. J. Mackenzie Stuart,

kohtujurist: G. Reischl,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. 19. märtsi 1973. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 12. aprillil 1973 esitas Verwaltungsgesicht Frankfurt-am-Main EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuseküsimust EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 3 tõlgendamise kohta.

Need küsimused puudutavad riigiabi eelkontrolli meetodeid, eeskätt mõju, mida avaldab komisjoni talle esitatud ettepanekute suhtes seisukohtade kujundamise või riigiabi ühisturuga kokkusobimatuse tuvastamise menetluse algatamisega viivitamine või nende toimingute tegemata jätmine.

* Kohtumenetluse keel: saksa.

2. Artiklis 93 on sätestatud menetlus, mis võimaldab komisjonil tuvastada, et riigiabi on asutamislepingu artikli 92 kohaselt ühisturuga kokkusobimatu ning nõuda riigiabi lõpetamist või ennetada selle andmist.

Lõikes 1, milles käsitletakse riikides olemasolevaid abisüsteeme, antakse komisjonile pärast seda, kui ta on lõike 2 kohaselt palunud pooltel esitada oma selgitused, võimalus nõuda asjassepuutuvalt liikmesriigilt riigiabi lõpetamist või muutmist komisjoni määratud tähtaja jooksul.

Lõikes 3 kehtestatakse uue abi määramise või olemasolevate abisüsteemide muutmise eelkontroll ning sätestatakse, et "komisjoni informeeritakse kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse. Kui komisjon arvab, et mingi selline plaan ei sobi ühisturuga kokku artikli 92 järgi, algatab ta viivitamata lõikes 2 ettenähtud menetluse. Asjassepuutuv liikmesriik ei tohi rakendada kavatsatud meetmeid enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus."

3. Sätestades, et komisjoni teavitatakse kõikidest plaanidest uue abi määramise või olemasolevate abisüsteemide muutmise kohta "piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse", on asutamislepingu koostajad soovinud anda kõnealusele institutsioonile piisavalt aega kaalutlemiseks ja uurimiseks, et kujundada esmane arvamus plaanide osalise või täieliku kokkusobivuse kohta asutamislepinguga.

Alles pärast seda, kui komisjonil on võimaldatud kujundada oma arvamus, on komisjon kohustatud, juhul, kui ta leiab, et plaan ei ole ühisturuga kokkusobiv, algatama viivitamatult artikli 92 lõikes 2 sätestatud vaidlustamismenetluse, paludes liikmesriigil esitada oma selgitused.

4. Artikli 93 viimase lause kohaselt ei tohi asjassepuutuv liikmesriik rakendada kavatsatud meetmeid enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus.

Artikli 93 lõike 3 eesmärk, milleks on ennetada asutamislepinguga vastuolus oleva abi osutamist, viitab asjaolule, et see keeld kehtib kogu eelkontrolli etapi vältel.

Kuigi selles etapis peaks komisjonil olema piisavalt aega, peab ta käituma hoolikalt ja arvestama liikmesriikide huvi arvamuse kiire esitamise vastu valdkonnas, millesse sekkumise vajadus võib liikmesriikide poolt kavatsatud soodustusmeetme oodatava mõju tõttu olla kiireloomuline.

Olukorras, kus selle tähtaja pikkus on reguleerimata, ei saa liikmesriigid komisjonile tema rolli täitmiseks vajalikku eelkontrolliperioodi ühepoolselt lõpetada .

Komisjoni käitumist ei loeta hoolikaks juhul, kui ta ei kujunda oma seisukohta mõistliku aja jooksul.

Siinkohal tuleks lähtuda sarnaseid olukordi käsitlevatest asutamislepingu artiklitest 173 ja 175, kus sätestatakse kahekuune tähtaeg.

Kui see aeg on möödas, võib asjassepuutuv liikmesriik plaani ellu viia, kuid õiguskindluse põhimõtte kohaselt tuleb komisjoni eelnevalt teavitada.

5. Kuigi hea halduse põhimõtte kohaselt peab komisjon, kui ta eelkontrolli tulemusena leiab, et abi on asutamislepinguga kokkusobiv, teavitama sellest asjassepuutuvat liikmesriiki, ei pea komisjon langetama selle kohta otsust asutamislepingu artikli 189 tähenduses, sest artikkel 93 nõuab seda vaid vaidlustamismenetluse lõpus.

Selle põhjal, et komisjon ei leidnud end olevat kohustatud algatama vaidlustamismenetlust ülalnimetatud mõistliku aja jooksul, ei saa järeldada, et abimeede on asutamislepinguga kokkusobiv.

Artikli 93 lõige 1 nõuab, et komisjon kontrolliks koostöös liikmesriikidega pidevalt kõiki olemasolevaid abisüsteeme.

Abi, mida antakse pärast eelkontrolliks ettenähtud aega, mille jooksul komisjon oma arvamust ei avaldanud, loetakse olemasolevaks abisüsteemiks, ning selle suhtes kohaldatakse artikli 93 lõikeid 1 ja 2.

6. Esiteks tuleks seega esitatud küsimustele vastata, et asutamislepingu artikli 93 lõiget 3 tuleks tõlgendada nii, et kui komisjon jõuab eelkontrolli etapis järeldusele, et vaidlustamismenetluse algatamiseks puudub vajadus, siis ei ole ta kohustatud tegema otsust artikli 189 tähenduses.

Lisaks tähendab kõnealune säte, et kui komisjon ei algata vaidlustamismenetlust pärast seda, kui liikmesriik on teda abi andmise või muutmise plaanist teavitanud, siis võib see riik pärast plaani eelkontrolliks piisava aja möödumist anda seda abi tingimusel, et ta on komisjoni eelnevalt teavitanud, ning seejärel loetakse kõnealune abi olemasolevaks abisüsteemiks.

Võttes arvesse küsimustele a, b ja c antud vastuseid, ei kerki küsimust d.

7. Viimase küsimusega tahetakse teada, kas asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 kasutatud mõistet "liikmesriik" tuleb tõlgendada nii, et üksikisikul on õigus vahetult sellele sättele tugineda, või kas see säte nõuab vähemalt siseriiklikult kohtult omal algatusel arvestamist sellega, et artikli 93 lõikes 3 sätestatud abi andmise keeldu rikkuv seadus on kehtetu.

8. 15. juuli 1964. aasta otsuses kohtuasjas 6/64 (EKL 1964, lk 1141) leiti, et artikli 93 lõike 3 viimases lauses viidatud rakendamiskeelul on vahetu õigusmõju ning see loob üksikisiku õigusi, mida siseriiklikud kohtud kaitsma peavad.

Selle keelu vahetu kohaldatavus laieneb kogu keeldu puudutavale ajavahemikule.

Samuti laieneb kõnealuse keelu vahetu mõju igasugusele abile, mida on antud komisjoni teavitamata, või mida antakse eelkontrolliperioodi jooksul, kui komisjoni on teavitatud, samuti lõpliku otsuse tegemiseni juhul, kui komisjon algatab vaidlustamismenetluse.

9. Mis puudutab käesoleva küsimuse teist poolt, siis kuigi kõnealuse keelu vahetu mõju nõuab siseriiklikelt kohtutelt selle rakendamist ilma igasuguse võimaluseta välistada seda keeldu siseriikliku õiguse normidega, tuleb selle tulemuseni viiv õiguslik menetlus kehtestada iga liikmesriigi õiguskorras.

Kohtukulud

10. Kohtule seisukohti esitanud Saksamaa Liitvabariigi ja Ühendkuningriigi valitsuste ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulutusi ei hüvitata ning kuivõrd põhimenetluse poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,
kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,
kuulanud ära Saksamaa Liitvabariigi valitsuse, Ühendkuningriigi valitsuse ja komisjoni suulised märkused,
kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,
võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 92, 93, 173, 175 ja 177,
võttes arvesse protokollit Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta, eriti selle artiklit 20,
võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Maini-äärse Frankfurdi Verwaltungsgerichti 19. märtsi 1973. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Asutamislepingu artikli 93 lõike 3 kolmandat lauset tuleks tõlgendada nii, et kui komisjoni on abi andmisest teavitatud ja ta jõuab abi eelkontrolli käigus järeldusele, et vaidlustamismenetluse algatamiseks puudub vajadus, siis ei ole komisjon kohustatud tegema otsust artikli 189 tähenduses.

2. Kui komisjon ei algata artikli 93 lõikes 2 sätestatud vaidlustamismenetlust, paludes liikmesriigil esitada oma seisukohad, pärast seda, kui liikmesriik on komisjoni abi andmise või muutmise plaanist teavitanud, võib see riik pärast plaani eelkontrolliks piisava aja möödumist anda nimetatud abi tingimusel, et ta on komisjoni eelnevalt teavitanud, ning seejärel loetakse kõnealune abi olemasolevaks abisüsteemiks.

3. Asjassepuutuva liikmesriigi poolt kavatsatud meetmete kehtestatud keelu vahetu mõju laieneb igasugusele abile, mida on antud komisjoni teavitamata, või mida antakse komisjoni teavitamise korral eelkontrolliperioodi jooksul, samuti lõpliku otsuse tegemiseni juhul, kui komisjon algatab vaidlustamismenetluse. Kogu kõnealusel ajavahemikul annab see ksikisikule õigusi, mida siseriiklikud kohtud on kohustatud kaitsma.

4. Kuigi artikli 93 viimase lause vahetu mõju nõuab siseriiklikelt kohtutelt selle rakendamist ilma igasuguse võimaluseta välistada seda keeldu siseriikliku õiguse normidega, tuleb selle tulemuseni viiv õiguslik menetlus kehtestada iga liikmesriigi õiguskorras.

Lecourt	Donner	Sorensen	Monaco
Mertens de Wilmars			
Pescatore	Kutscher	Ó. Dálaigh	Mackenzie Stuart

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. detsembril 1973 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Presidendi nimel

A. Van Houtte

R. Lecourt
koja esimees